

Bermenplan Assen

Definitief

Opdrachtgever:

Gemeente Assen
Mevrouw M. van Lommel
Noordersingel 33
9401 JW Assen

Opdrachtnemer:

Eelerwoude
Brink 4a
7981 BZ Diever
T (0521) 32 44 00
F (0521) 32 44 01
E noord@eelerwoude.nl
I www.eelerwoude.nl

Project nr. 5136

<i>Opgesteld door</i>	<i>Datum</i>
Diliana Welink	21-2-2012

Bermen beheren en natuurwaarden verhogen

Bermen zijn leefgebied voor veel soorten

Bermen en oevers vormen het leefgebied van een groot aantal soorten, met name diverse plantensoorten en geleedpotigen (insecten, spinnen). Daarnaast vormen berm en oever vaak de verbinding tussen leefgebieden. Ze zijn daarom van groot belang voor de levenskansen van diverse plant- en diersoorten.

Door het beheer van de berm en oever af te stemmen op de aanwezige en potentiële soorten en de functies voor deze soorten, kunnen de natuurwaarden in de gemeente worden versterkt. Een beheer dat gericht is op natuurwaarden draagt bij aan de versterking van de biodiversiteit: het aantal en de variatie van streekeigen soorten, zowel algemene als bijzondere en kwetsbare. Dit beheer versterkt tegelijk het landschap (vooral in het buitengebied). Tenslotte zijn bloemrijke berm en oever ook aantrekkelijk voor bewoners en recreanten.

Verschralingsbeheer verhoogt soortenrijkdom

De meeste berm en oever in Assen liggen op zandgrond. Op zandgrond geldt over het algemeen: hoe voedselarmere de grond, hoe soortenrijker de vegetatie – behalve bij extreem voedselarme situaties. Hoe soortenrijker de vegetatie, hoe soortenrijker ook de fauna is (vooral geleedpotigen). Om in de berm en oever een voedselarme en dus soortenrijke situatie te laten ontstaan en te behouden, worden ze extensief beheerd. Dit betekent dat het maaisel wordt afgevoerd.

Door berm en oever jaar in jaar uit op de zelfde manier te beheren, kunnen stabiele vegetaties ontstaan. Hoe langer deze vegetaties bestaan, hoe groter de kans dat ook kwetsbare en zeldzame soorten dit leefgebied bereiken.

Structuur is ook belangrijk

Voor het verrijken van de biodiversiteit is verschrallen van de bodem alleen, niet voldoende. Veel diersoorten, met name vlinders, zijn ook afhankelijk van de structuur van een vegetatie. Dus niet overal even lange planten, maar ook ruigere stukjes en her en der een struik of juist open plek. Andersom geldt, hoe meer variatie in de structuur (hoog-laag, open-dicht, nat-droog, licht-donker), hoe meer soorten er voorkomen. Daarbij zijn met name de overgangen tussen milieus soortenrijk.

Vegetatietype en doelsoorten voor beheer

In dit document staan vegetatietypen die in de berm en oever van Assen aanwezig zijn en met (verschralings-) beheer bereikt kunnen worden. Per vegetatietype worden doelsoorten benoemd. Dit zijn algemene, bijzondere of kwetsbare soorten die afhankelijk zijn van het vegetatietype en goed herkenbaar in het veld. Aan de doelsoort kun je afmeten welk beheer nodig is en of de doelstellingen gehaald worden.

Soms is de bodem erg voedselrijk of waaien nog steeds voedingsstoffen uit de omgeving in de berm. Om deze berm en oever te verschrallen, is een grote inspanning noodzakelijk. Vaak weegt deze inspanning dan niet op tegen de opbrengst. Dan wordt gekozen voor een minder schraal vegetatietype. Ook deze heeft door de aanwezigheid van bloemen of structuur een waarde voor de biodiversiteit.

Uitgangspunten

Voor het extensieve beheer van de berm en oever gelden de volgende uitgangspunten:

- De eerste meter van de wegberm heeft een verkeerstechnische functie. Daar geldt in bepaalde gevallen een ander maaieregime, dat intensiever is;
- Maaisel niet in de zelfde maaigang afvoeren, zodat insecten en zaadjes op de bodem kunnen vallen;
- Maaisel minimaal 2 en maximaal 7 dagen laten liggen;
- Niet maaien in erg natte periodes, om te voorkomen dat de bodem beschadigd raakt – hier gaan dan ook weer algemene planten groeien;
- Over het algemeen geldt dat bijzondere soorten zijn gekomen dankzij of ondanks het huidige beheer. Deze soorten hoeven dus niet speciaal behandeld te worden. Nog aanwezige bolgewassen in extensieve berm en oever worden dan ook met de overige vegetatie mee gemaaid. De plekken met lupines worden in de eerste maaibeurt niet gemaaid. Jacobskruid wordt gemaaid conform provinciaal beleid. Dit betekent dat alleen locaties in de nabijheid van vee extra worden gemaaid;
- Maatregelen en monitoring moeten gebeuren volgens de gedragscode Flora en faunawet;
- Buiten de bebouwde kom boomvoet en haagvoet niet maaien (50 cm afstand), zodat insecten daar kunnen overwinteren en de boom niet beschadigd raakt;
- Bagger uit aangrenzende sloten minimaal 2, maximaal 7 dagen laten liggen;
- Een mozaïekbeheer heeft de voorkeur. Daarbij wordt niet de hele berm gemaaid, maar blijven sommige stukken (in een willekeurig patroon of meer gestructureerd) over. Dit verhoogt de structuur in de berm. Bovendien ontstaan dan plekken waar met name insecten goed kunnen overwinteren en blijven nectar- en zaadbronnen aanwezig;
- Het maai-beheer wordt alleen in uitzonderingsgevallen uitgevoerd met een maaizuigcombinatie, wanneer dit noodzakelijk is in verband met de verkeersveiligheid en dan alleen op aanwijzing.

De optimale maaiperiode is afhankelijk van diverse factoren:

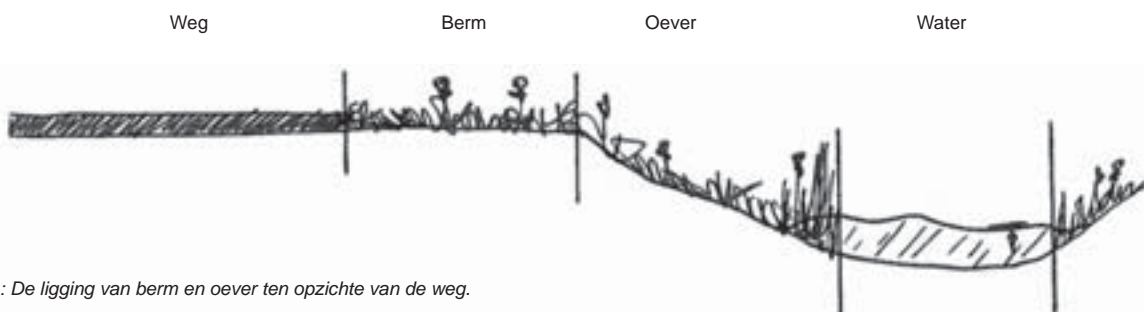
- De eerste maaironde moet gebeuren in periode dat het meeste voedsel in de plant zit;
- Bij voorkeur wordt gemaaid ná zaadzetting van de planten, zodat zij zich voort kunnen planten.

Berm en oever

Voor berm en oever gelden verschillende maaibestekken, maar wel met dezelfde doelen: verschralling. Veel oever zijn vrij droog. Daar komen dezelfde vegetaties tegen als in de berm. Figuur 1 geeft de ligging van berm en oever ten opzichte van de weg.

Overige

- Wanneer berm (op)nieuw worden aangelegd, moet schraal zand worden gebruikt, geen teelaarde. Dan is de uitgangssituatie al voedselarm. Bovendien is de berm dan ook steviger.
- Berm en oever worden bij voorkeur niet ingezaaid, om te voorkomen dat 'exoten' (ook regionaal) worden ingezaaid. Als onder bepaalde omstandigheden wel wordt gekozen voor inzaaien, dan altijd een mengsel gebruiken met streekeigen soorten (bijvoorbeeld van Biodivers BV of Cruydt-Hoeck), zie factsheet "Ingezaaide berm".

Figuur 1: De ligging van berm en oever ten opzichte van de weg.

Droge berm 2x maaien

Droog 2

Beschrijving

De vegetatie in deze bermen is gesloten: er zijn weinig open plekken. In de berm groeien diverse soorten grassen en kruiden. Het aandeel grassen is minimaal ongeveer 65%. Een groot deel van de planten is aan het begin van de zomer (juni) minimaal 80 cm hoog (veel biomassa). Struiken komen niet voor. De vegetaties behoren tot de Klasse van de matig voedselrijke graslanden (*Molinio-Arrhenatheretea*).

Doel:

Behoud en toename van kruidenrijkdom en variatie aan structuur

Óf

Verder verschromen richting droge berm 1 x maaien.

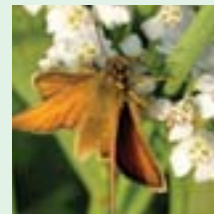
Beelden & soorten

<Boerenwormkruid

<Veldzuring

<Zwartsprietdikkopje

<Gewoon duizendblad

<Kruidende boterbloem

<Pendelzweefvlieg

Beheer

- 2 x per jaar maaien en afvoeren
- Half juni en begin oktober
- Maaisel niet in de zelfde maaigang afvoeren, zodat insecten en zaadjes op de bodem kunnen vallen.
- Maaisel minimaal 2 en maximaal 7 dagen laten liggen.
- Niet maaien in erg natte periodes, om te voorkomen dat de bodem beschadigd raakt – hier gaan dan ook weer algemene planten groeien.
- Niet maaien met maai-zuigcombinatie.
- Boomvoet en haagvoet niet maaien (50 cm afstand), zodat insecten daar kunnen overwinteren en boom niet beschadigd raakt.
- Bagger uit aangrenzende sloten minimaal 2, maximaal 7 dagen laten liggen.
- Een mozaïek beheer heeft de voorkeur. Daarbij wordt niet de hele berm gemaaid, maar blijven sommige stukken (in een willekeurig patroon of meer gestructureerd) over. Dit verhoogt de structuur in de berm. Bovendien ontstaan dan plekken waar met name insecten goed kunnen overwinteren.

Droge berm 1x maaien

Droog 1

Beschrijving

De vegetatie in deze bermen is vrij dun en er zijn regelmatig open plekken. In de berm groeien diverse soorten grassen en kruiden. Het aandeel kruiden is minimaal 75%. Een groot deel van de planten is in aan het begin van de zomer (juni) minder dan 80 cm hoog (weinig biomassa). Afgezien van heide komen geen struiken voor. De vegetaties behoren tot de Klasse van de droge graslanden op zandgrond (*Koelerio-Corynephoretea*).

Doel:

Behouden / toename van kruidenrijkdom en variatie aan structuur

0,5 meter

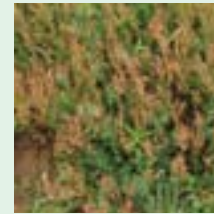
Beelden & soorten

<Margriet

<Biggenkruid

<Schapenzuring

<Aardhommel

<Grasklokje

<Krasser

Beheer

- 1 x per jaar maaien en afvoeren
- Juli of begin oktober
- Maaisel niet in de zelfde maaigang afvoeren, zodat insecten en zaadjes op de bodem kunnen vallen.
- Maaisel minimaal 2 en maximaal 7 dagen laten liggen.
- Niet maaien in erg natte periodes, om te voorkomen dat de bodem beschadigd raakt – hier gaan dan ook weer algemene planten groeien.
- Niet maaien met maai-zuigcombinatie
- Boomvoet en haagvoet niet maaien (50 cm afstand), zodat insecten daar kunnen overwinteren en boom niet beschadigd raakt.
- Bagger uit aangrenzende sloten minimaal 2, maximaal 7 dagen laten liggen.
- Een mozaïek beheer heeft de voorkeur. Daarbij wordt niet de hele berm gemaaid, maar blijven sommige stukken (in een willekeurig patroon of meer gestructureerd) over. Dit verhoogt de structuur in de berm. Bovendien ontstaan dan plekken waar met name insecten goed kunnen overwinteren.

Vochtige berm 2x maaien

Vocht 2

Beschrijving

De vegetatie bestaat uit relatief veel gras. Het aandeel grassen is minimaal 65%. Op plekken waar soms water blijft staan, groeit ook pitrus. Een groot deel van de planten is in aan het begin van de zomer (juni) minimaal 80 cm hoog (veel biomassa). Open plekken komen niet voor. De vegetaties behoren tot de Klasse van de matig voedselrijke graslanden (*Molinio-Arrhenatheretea*).

Doel:

Behouden / toename van kruidenrijkdom en variatie aan structuur

Óf

Verder verschralen richting vochtige berm 1 x maaien.

Beelden & soorten

<Fluitenkruid

<Pinksterbloem

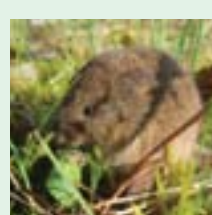
< Pitrus

<Gestreepte witbol

<Paardenbloem

< Veldmuis

Beheer

- 2 x per jaar maaien en afvoeren
- Half juni en begin oktober
- Maaisel niet in de zelfde maaigang afvoeren, zodat insecten en zaadjes op de bodem kunnen vallen.
- Maaisel minimaal 2 en maximaal 7 dagen laten liggen.
- Niet maaien in erg natte periodes, om te voorkomen dat de bodem beschadigd raakt – hier gaan dan ook weer algemene planten groeien.
- Niet maaien met maai-zuigcombinatie
- Boomvoet en haagvoet niet maaien (50 cm afstand), zodat insecten daar kunnen overwinteren en boom niet beschadigd raakt.
- Bagger uit aangrenzende sloten minimaal 2, maximaal 7 dagen laten liggen.
- Een mozaïek beheer heeft de voorkeur. Daarbij wordt niet de hele berm gemaaid, maar blijven sommige stukken (in een willekeurig patroon of meer gestructureerd) over. Dit verhoogt de structuur in de berm. Bovendien ontstaan dan plekken waar met name insecten goed kunnen overwinteren.

Vochtige berm 1x maaien

Vocht 1

Beschrijving

De vegetatie bestaat uit relatief veel kruiden, minimaal 65%. Een groot deel van de planten is aan het begin van de zomer (juni) minder dan 80 cm hoog (weinig biomassa). De vegetaties behoren tot de Klasse van de matig voedselrijke graslanden (*Molinio-Arrhenatheretea*).

Doel:

Behouden / toename van kruidenrijkdom en variatie aan structuur

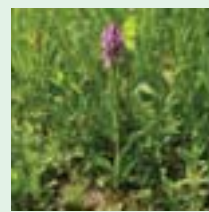
0,5 meter

Beelden & soorten

<Grote ratelaar

< Rietorchis

< Honingbij

<Dagkoekoeksbloem

Beheer

- 1 x per jaar maaien en afvoeren
- Juli of begin oktober
- Maaisel niet in de zelfde maaigang afvoeren, zodat insecten en zaadjes op de bodem kunnen vallen.
- Maaisel minimaal 2 en maximaal 7 dagen laten liggen.
- Niet maaien in erg natte periodes, om te voorkomen dat de bodem beschadigd raakt – hier gaan dan ook weer algemene planten groeien.
- Niet maaien met maai-zuigcombinatie
- Boomvoet en haagvoet niet maaien (50 cm afstand), zodat insecten daar kunnen overwinteren en boom niet beschadigd raakt.
- Bagger uit aangrenzende sloten minimaal 2, maximaal 7 dagen laten liggen.
- Een mozaïek beheer heeft de voorkeur. Daarbij wordt niet de hele berm gemaaid, maar blijven sommige stukken (in een willekeurig patroon of meer gestructureerd) over. Dit verhoogt de structuur in de berm. Bovendien ontstaan dan plekken waar met name insecten goed kunnen overwinteren.

Beschrijving

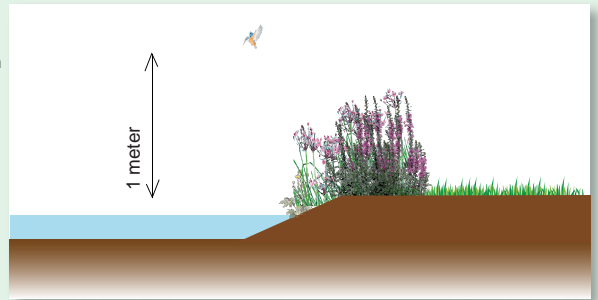
De vegetatie is rijk aan diverse soorten kruiden, zoals kattenstaart, grote waterweegbree en zwanebloem en behoort tot het Watertorkruid-verbond (*Oenanthion aquaticae*). De vegetatie is vrij hoog (maximaal 1 meter). Tussen de stengels is geen water of grond zichtbaar.

Doel:

Behoud en toename van kruidenrijkdom en variatie aan structuur.

Óf

Verschralen naar oever 1 x maaien

Beelden & soorten

<Grote waterweegbree

<Groene kikkers

<Kattenstaart

<Groot koolwitje

Beheer

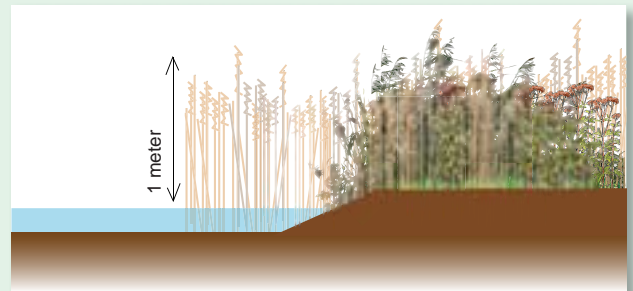
- 2 x per jaar maaien en afvoeren
- Half juni en begin oktober
- Maaisel niet in de zelfde maaigang afvoeren, zodat insecten en zaadjes op de bodem kunnen vallen.
- Maaisel minimaal 2 en maximaal 7 dagen laten liggen.
- Niet maaien in erg natte periodes, om te voorkomen dat de bodem beschadigd raakt – hier gaan dan ook weer algemene planten groeien.
- Niet maaien met maai-zuigcombinatie
- Boomvoet en haagvoet niet maaien (50 cm afstand), zodat insecten daar kunnen overwinteren en boom niet beschadigd raakt.
- Bagger uit aangrenzende sloten minimaal 2, maximaal 7 dagen laten liggen.
- Een mozaïek beheer heeft de voorkeur. Daarbij wordt niet de hele berm gemaaid, maar blijven sommige stukken (in een willekeurig patroon of meer gestructureerd) over. Dit verhoogt de structuur in de berm. Bovendien ontstaan dan plekken waar met name insecten goed kunnen overwinteren.

Beschrijving

De vegetatie is rijk aan diverse soorten kruiden en behoort tot het Moerasspirea-verbond. De vegetatie is vrij dicht en gelaagd (planten met verschillende hoogtes) en enige decimeters hoog (maximaal 1 meter). Tussen de stengels is geen water of grond zichtbaar.

Doel:

Behouden / toename van kruidenrijkdom en variatie aan structuur

Beelden & soorten

<Moerasspirea

<Atalanta

<Koninginnekruid

<Blinde bij

Beheer

- 1 x per jaar maaien en afvoeren
- Oktober
- Maaisel niet in de zelfde maaigang afvoeren, zodat insecten en zaadjes op de bodem kunnen vallen.
- Maaisel minimaal 2 en maximaal 7 dagen laten liggen.
- Niet maaien in erg natte periodes, om te voorkomen dat de bodem beschadigd raakt – hier gaan dan ook weer algemene planten groeien.
- Niet maaien met maai-zuigcombinatie.
- Boomvoet en haagvoet niet maaien (50 cm afstand), zodat insecten daar kunnen overwinteren en boom niet beschadigd raakt.
- Bagger uit aangrenzende sloten minimaal 2, maximaal 7 dagen laten liggen.
- Een mozaïek beheer heeft de voorkeur. Daarbij wordt niet de hele berm gemaaid, maar blijven sommige stukken (in een willekeurig patroon of meer gestructureerd) over. Dit verhoogt de structuur in de berm. Bovendien ontstaan dan plekken waar met name insecten goed kunnen overwinteren.